

Drveni točak i njegova primena u dokumentima istorijskog arhiva beograda

Međunarodni simpozijum na temu Drveni točak i njegova primena, Maribor, 2014.

Autori: arhivski savetnici Olga Latinčić i Evica Micković

Prevod na engleski jezik : Tijana Kovčić

IT podrška : Vuk Babić

Na poziv gospođe direktorke Regionalnog muzeja Maribora Mirjane Koren prilikom boravka u Mariboru, a povodom otvaranja izložbe *Vekovi Beograda sa posebnim osvrtom Slovenci u Beogradu*, u organizaciji Pokrajinskog arhiva Maribora i Istorijskog arhiva Beograda, sa posebnim zadovoljstvom je prihvaćeno učešće u projektu Međunarodnog simpozijuma na temu *Drveni točak i njegova primena* 26 – 27. septembra u Mariboru.

Odabrana dokumenta koja dočaravaju celokupni život Beograda i Srbije XIX i XX veka sačinjavaju Tematski vodič nastao je za navedenu priliku, 2014, koji kao naučno obaveštajno sredstvo, treba da uputi istraživača na tematski određenu arhivsku građu. Podaci o građi klasifikovani su prema fondovima i zbirkama, a fondovi i zbirke prema svom rednom broju. Za svaki fond ili zbirku dat je kratak opis sa osnovnim podacima, a zatim su predstavljena odabrana dokumenata hronološki, prvo knjige, a zatim spisi. U uvodnom delu teksta dat je osvrt na muzejske zbirke Beograda koje čuvaju točak kao svoj eksponat ili deo eksponata. U zaključku rada dat je sumarni pregled podataka iz arhivskih spisa i njihov značaj za dalja istraživanja.

Dokumenta, pre svega, upućuju na prisustvo točka u spisima Istorijskog arhiva Beograda i eksponatima raznih kolekcija beogradskih muzeja. Takođe je sagledana njegova široka primena, najpre, u saobraćaju, za prevoz ljudi i stvari - kolima, fijakerom, kočijom, tramvajem, kolicima za vožanje dece i lutke. Pojavljuje se kao učilo i kao igračka. Zatim, nailazi se na njegovo prisustvo u komunalnoj delatnosti grada: kod kola za pranje i čišćenje ulica, u poštanskom saobraćaju, za raznošenje leda, kao prodavnica. Od najranijeg perioda prisutan je na bojnopolju kao pomagalo vojsci, bilo da vuče top ili vojničku komoru. Pojavljuje se kao sredstvo za

mučenje – pogubljenje, ali nalzi se i u izumima novih mašina. Primena u zanatima je kroz spise najizraženija u primeni točka na preslici, kod koje se posredno našao i u narodnim umotvorinama. Kurioziteti su prezentovani Točak na fresci koji vozi mitsko biće, *Točak Učenja* na Budističkom hramu u Beogradu, Točak na romskoj zastavi. Ove primene mogu se imenovati kao pojava u funkciji religijsko-filozofskog simbola kao i simbola identiteta. Točak sa kovačem kao podloga novčanice Narodne banke Srbije iz 1905. ima simboličnu funkciju u dizajnu. Ne može se zaboraviti i njegova primena u najvažnijoj sporednoj stvari – fudbalu, gde se susreće na kolicima za mobilijar fudbalskog kluba. Predstavljeno je više spisa koji opisuju drvo koje se koristi za točak i način njegove obrade, kao i više spisa o majstorima točka – kolarima, njihovom životu i radu u Beogradu, u miru i u ratu.